

YTO-osaamistavoitteet selkokielellä

Pakollinen opinto

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, 2 osp

= Yhteiskuntatieto, 2 osp

A) Toimit suomalaisessa yhteiskunnassa

- Kohtelet kaikkia tasa-arvoisesti ja reilusti.
- Tunnet erilaisia tapoja vaikuttaa yhteiskunnassa.
- Tunnet kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet.
- Ymmärrät, miten voit vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.
- Ymmärrät, miten kunnassa ja valtiossa päätetään asioista.
- Ymmärrät, mitkä ovat vaalit.

Seuraavat sanat ovat siinä järjestyksessä,

kuin ne ovat osaamistavoitteissa.

yhteiskunta	Tietty alue ja sen ihmiset. Myös erilaiset instituutiot, poliittiset käytännöt, infrastrukturi (tiet, satamat, rakennukset, netin palvelut ja ohjelmat) ja kulttuuri (taide, kieli, tavat ja niin edelleen). ovat osa yhteiskuntaa.
tasa-arvoinen tasa-arvoisesti	Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, ja sinä kohtelet heitä samalla tavalla.
reilu reilusti	Toimit oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Kohtelet muita hyvin ja pidät lupauksesi.

	Teet päätökset niin, että kaikilla on samat mahdollisuudet.
kansalainen	Henkilö, joka kuuluu johonkin valtioon. Kansalainen on sen maan asukas, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia tässä maassa. Esimerkiksi Suomen kansalaisella on oikeus äänestää vaaleissa ja velvollisuus noudattaa maan lakeja.
oikeus	Saat tehdä eli sinulla on lupa tehdä. Kaikilla on oikeus turvallisuuteen, koulutukseen ja terveydenhoitoon.
velvollisuus	Sinun täytyy tehdä. Se on tehtävä tai vastuu, jota ei voi jättää tekemättä. Esimerkiksi lapsilla on velvollisuus käydä koulua, ja aikuisilla on velvollisuus noudattaa lakeja ja maksaa veroja.
kunta	Alue, jossa ihmiset asuvat. Kunta hoitaa monia tärkeitä asioita, kuten kouluja, terveydenhuoltoa ja teitä. Esimerkiksi Helsinki ja Tampere ovat kuntia.
valtio	Maa, jolla on omat rajat, lait ja hallinto. Suomessa valtiota johtavat presidentti, hallitus ja eduskunta.
vaalit	Ihmiset äänestävät ja valitsevat, ketkä päättävät yhteisistä asioista.

B) Käytät yhteiskunnan palveluja ja olet kuluttaja

- Toimit aktiivisena kansalaisena.
- Osallistut esimerkiksi yhdistystoimintaan ja vapaaehtoistyöhön.
- Käytät yhteiskunnan palveluja, esimerkiksi kirjastoja ja julkista liikennettä.
- Olet vastuullinen kuluttaja.
- Tiedät kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet.
- Tiedät esimerkiksi, miten ja milloin voit palauttaa tuotteen ja miten voit valittaa viranomaisten päätöksistä.
- Osaat hankkia tietoa kuluttaja-asioista.

Seuraavat sanat ovat siinä järjestyksessä,
kuin ne ovat osaamistavoitteissa.

yhdistys yhdistystoiminta	Ryhmä ihmisiä perustaa yhdistyksen , jossa tekevät asioita yhdessä. Yhdistys tekee asioita, jotka kiinnostavat ja yhdistävät yhdistyksen ihmisiä eli jäseniä, esimerkiksi urheiluseura tai kulttuuriyhdistys. Se on yhdistystoimintaa: yhdistyksen jäsenet toimivat yhdessä. Yhdistys toimii vapaaehtoisesti, ja sen jäsenet tekevät päätöksiä yhdessä.
vapaaehtoistyö	Työ, jota tehdään ilman palkkaa ja vapaaehtoisesti. Vapaaehtoistyössä voit auttaa esimerkiksi vanhuksia, lapsia tai eläimiä.

julkinen liikenne	Kulkuneuvot (esimerkiksi bussit, junat, raitiovaunut ja metro), joita kaikki voivat käyttää.
vastuullinen kuluttaja	Mietit tarkkaan, mitä ostat ja käytät. Valitset tuotteita, jotka ovat hyviä ympäristölle, eettisiä ja kestäviä. Mietit, tarvitsetko jotain oikeasti, ennen kuin ostat sen.
valittaa päätöksestä	Voit valittaa päätöksestä, kun et ole tyytyväinen päätökseen. Saat päätöksessä ohjeet, miten voit valittaa. Valitus voi olla esimerkiksi kirje tai lomake. Kirjoitat siinä, miksi päätös oli huono.
viranomainen	Henkilö tai organisaatio, joka hoitaa tärkeitä asioita ja tehtäviä yhteiskunnassa. Esimerkiksi poliisi, terveydenhuolto ja kunnan virastot ovat viranomaisia.

C) Suunnittelet omaan talouteesi ja arvioit talouteen liittyviä riskejä

- Tiedät, mikä voi vaikuttaa yhteiskuntaan ja sinun omaan talouteesi.
Tällaisia asioita ovat esimerkiksi työttömyys ja taloudellinen lama.
- Seuraat tulojasi ja menoja.
Esimerkiksi seuraat ja kirjoitat ylös joka kuukausi, mitä ostat ja mitä laskuja maksat.

- Suunnittelet, mitä aiot ostaa.
- Vertailet rahoitusvaihtoehtoja
(esimerkiksi millaista lainaa voit saada pankista tai kuinka paljon pikavippi maksaa sinulle).
- Osaat asettaa itsellesi taloudellisia tavoitteita.
- Osaat ennakoida talouttasi eli rahatilannettasi erilaisissa elämäntilanteissa.

Seuraavat sanat ovat siinä järjestyksessä,
kuin ne ovat osaamistavoitteissa.

oma talous	Hoidat omat raha-asiat, esimerkiksi tulot, menot, säästöt ja velat. Hyvä oma talous tarkoittaa, että hallitset raha-asioitasi, elät omien tulojen mukaan ja säästät tulevaisuutta varten.
työttömyys	Ihmisellä ei ole työtä.
taloudellinen lama	Maan talous on huonossa kunnossa.
tulot	Raha, joka tulee ihmisen tai perheen pankkitilille, esimerkiksi palkka, eläke, sosiaalietuus
menot	Raha, joka menee eri asioihin. Esimerkiksi laskut, kuten vuokra, sähkölasku tai ruoka
vertailla	Katsot kahta tai useampaa asiaa ja mietit, miten ne ovat samanlaisia tai erilaisia. Voit katsoa esimerkiksi hintoja, ominaisuuksia tai etuja.
rahoitus rahoitusvaihtoehto	Mistä voit saada rahaa, kun haluat ostaa jotain?

	<p>Esimerkiksi lainaat rahaa pankista eli otat pankkilainan.</p>
pikavippi	<p>Lyhytaikainen laina, jonka voit saada nopeasti ja helposti. Pikavipin saat yleensä netistä. Voit saada rahat tilille hyvin nopeasti, usein jopa samana päivänä.</p> <p>Pikavipillä on yleensä korkea korko.</p>
ennakoida	<p>Mietit etukäteen, mitä voi tapahtua tulevaisuudessa.</p> <p>Esimerkiksi ennakoit, että et voi ostaa uutta vaatetta. Kuukauden lopussa rahasi ei riitä ruokaan, jos ostaisit uuden vaatteen.</p>

Lähteet

Opetushallitus. Yhteiset tutkinnon osat. Yhteisten tutkinnon osien arviointi.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillisten-perustutkintojen-yhteiset-tutkinnon-osat>. Luettu 5.8.2024.

Opetushallitus. Opintopolku. ePerusteet. Ammatillinen koulutus.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/ammattillinen>. Luettu 17.9.2024

Tämä materiaali on tuotettu VIERKO-hankkeessa vuonna 2024.

VIERKO on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2023 myöntämällä ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella. VIERKO on kuudenkymmenen kahden (62) koulutuksen järjestäjän yhteisponnistus. Työtä on koordinoanut Keski-Uudenmaan koulutus- kuntayhtymä Keuda.

Hankkeessa on kehitetty vieraskielisen koulutuksen laatua ja kotimaisten kielten opetuksen tarjontaa ammatillisessa koulutuksessa.

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko/>

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Oppimateriaalit:

[CC BY-SA 4.0 Deed](#) | [Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen](#) | [Creative Commons](#)